СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 125. | Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 29. мая, 1923. | VOL. XXXI. | No. 125. | Jersey City, N. J., Tuesday, May 29, 1923. | THREE CENTS

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ЗЕЛІЗНИЧОЇ ОЦІНКИ

ШІКАҐО, 27. мая. — Конференція для переоцінки зелізничого маєтку, котру скликала так звана поступова ґрупа конґресменів та сенаторів під проводом сенатора Ла Фолета, скінчилася нині вечером по дво-дневних нарадах.

Конференція відбувалася при замкнених дверах, і тому про її перебіг відомо небогато. Межи визначними бесідниками були: нюйорський мейор Гайлен, сенатор Ла Фолет, відомий демократичний провідник Віліем Брайен та видавець Герст. Про наради конференції появилися в ґазетах ворожі вістки та уваги, бо всі бесідники заявлялися за перебранием зелізниць на державу. Навіть Брайен, котрий все заявлявся за приватною власностю зелізниць, промовляв в користь націоналізації.

Конференція рішила видавати до народа булетин про первісні копти зелізниць та про державні підпомоги для зелізничих підприємств, щоби в той спосіб поширити думку про потребу перебрання зелізниць на народ. Конференція рішила зажадати від Федеральної Комісії для Межистейтової Торговлі перевести нову оцінку зелізничих маєтків та постановила пізвати Комісію в суд на случай, якби Комісія сього зробити не схотіла.

Конференція заперечила публично, що вона має щонебудь з рухом для утворення третої політичної партії, як про се ходять чутки в ґазетах, стоячих на услугах великих зелізниць. Конференція вибрала „комітет для переведення постійної орґанізації", в клад котрого увійшли: сенатор Ла Фолет яко голова; алабамський конґресмен Гаделстон та оклагомський сенатор Овен яко віцепрезид.; конґресмен Лоґен яко скарбник.

ЗАХОДИ МУЛЯРСЬКОЇ ЮНІЇ КОЛО ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 27. мая. — Провідники мулярської юнії видали заяву, в якій заперечують чутки, буцімто юнія стреміла би до розбиття товариства мулярських підприємців, та заявляють охоту вести з представниками товариства переговори про способи закінчення страйку. Рівночасно юнійні провідники заявили, що юнія твердо стоїть на своїх домаганнях.

ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКА ЗЕЛІЗНИЦЯ ЗАВОДИТЬ ПЛЯН ОЩАДНОСТИЙ ДЛЯ РОБІТНИКІВ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па. 27. мая. — Рада директорів Пенсилвенійської Зелізниці приняла плян позичкового товариства для своїх робітників.

Після сього пляну робітники сього підприємства мали би зорганізуватися в „Пенсилвенія Рейлровд Емплоїс Провидент енд Лови Асосієйшен", котрого ціллю є дати робітникам нагоду ощаджувати гроші, купувати доми, побільшати свої пенсії на старі літа, діставати позички, тощо. Ощаджувати робітники можуть в сей спосіб, що передають свої гроші начальникам стацій або просто відписують ощаджену суму зі своєї тижневої заплати; процентову стопу означується покищо на 4 від ста. Позички можна буде побирати на доми, сплачуючи їх місячними ратами по 1 долярови на кожду позичену сотку.

Заряд сього товариства буде спочивати в руках тростісів, з котрих головними урядниками будуть урядники зелізничого підприємства.

КАМПАНІЯ ЗА ПОСТАВЛЕННЄМ ФОРДА КАНДИДАТОМ НА ПРЕЗИДЕНТУРУ

НЮ ОРЛІНС, 26. мая. — Заходи коло іменовання відомого фабриканта автомобілів Генрі Форда кандидатом на президентуру Злучених Держав при найблизчих виборах прибирає такі розміри, що обі великі партії починають уже з сим рухом числитися.

Віліем Герст, властитель соток ґазет по всіх Злучених Державах, заявив, що він буде попирати кандидатуру Герста. Після нього Форд має гарні вигляди на доспіх, як він виступить кандидатом яко незвисимий.

КОНФЕРЕНЦІЯ ТКАЛНЯНИХ РОБІТНИКІВ

НЮ ЙОРК, 27. мая. — Вчора отворено тут річну конвенцію юнії „Амалґамейтид Текстил Веркерс оф Америка". На конвенції були делеґати ткалняних юній з Ню Йорку, Ню Джерзі, Пенсилвенії, Конектикату, Ровд Айленду та Месечузетсу.

Обговорювано пляни дальшої кампанії за підвисшенєм робітничої заплати, за заведенєм 44- та 48-годинного робочого дня та за знесенєм заплати від штуки в цілім ткалнянім промислі.

З БРОКТОНСЬКОГО СТРАЙКУ В ШЕВСЬКИХ ФАБРИКАХ

БРОКТОН, Месечузетс, 27. мая. — Заряди шевських фабрик, з яких робітники вийшли на страйк в числі понад 8,000 робітників, оголосили, що вони завтра отвирають фабрики для праці, кидаючи в той спосіб визов страйкарям.

ДЕРЖАВИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПРОГИБИЦІЙНИХ ЗАРЯДЖЕНЬ

ВАШІНҐТОН, 27. мая. — Заким уряд буде міг видати нове розпорядженє про вожене алькоголічних напитків чужими кораблями, приїзджаючими або виїзджаючими з Америки, він буде мусіти вперед полагодити протести пятьох чужих держав.

Франція, Анґлія, Італія, Еспанія та Голяндія саме зложили в департаменті стейту офіціяльні протести проти нарушування своїх прав на повнім морю через таке розпорядженє американського уряду. Сі держави заявляють, що американські розпорядки кривдять заграничні перевозові підприємства.

Серед федеральних урядників панує справдішнє замішанне не так наслідком сих протестів, як наслідком того, що вони ніяк ще не зясували собі, як має виглядати сей новий розпорядок.

ЦІКАВИЙ ЗАКОН

Губернатор стейту Пенсилвенії підписав оногді ухвалений леґіслятурою сего стейту закон, на основі котрого кождий властитель автомобіля в сьому стейті має зголоситися до стейтового уряду доріг по посвідку, що се він є властителем свого авта. В той спосіб законодавці думають зменчити число автомобілевих крадежий та крадіжий автомобілів.

ХЛОПЦІ ЗАСУДЖЕНІ ЗА РАБУНОК

Перед стейтовим судом в Гвайт Плейнс під Ню Йорком поставлено трох хлопців: Вілієма Дінча, Едварда Сафку та Фреда Фльодорова, обжалованих за рабунок в крамниці. Хлопці признались до вини та розповіли докладно, як вони напали на торговлю тютюну та зрабували 30 долярів.

Судя, беручи під увагу молодечий вік виновник та їх самопризнаннє, не післав їх до дому поправи, але засудив їх на 5 літ проби. За весь сей час мають вони здержуватися від курення, покинути своїх злих товаришів, найти роботу й працювати та не виходити вечером на вулицю.

Хлопці одноголосно обіцяли поправу.

АДВОКАТ ЗАСУДЖЕНИЙ НА 30 ДНІВ ЗА НЕПОСЛУХ СУДОВИ

Підчас слідства в справі неморальности серед релігійної секти, звісної під іменем Дому Давида, яке тепер ведеться в місті Ст. Джозефі, Мишиґен, суддя зажадав від адвоката подання адреси позовничок, які пізвали провідни а секти за відшкодованне за поведенне супроти них. Адвокат не хотів уволити волю судді, заявляючи, що адреса його клієнток є професійна тайна, якої він не сміє виявляти без дозволу інтересованої людини. Суддя заняв инче становище та засудив зараз адвоката на 30 днів тюрми за непослух судови.

НЕВДАЛА ПРОБА

До шведського шпиталю в Бруклині привезено 6-літного Гарвея Пессрофа, який зломав собі ногу, пробуючи дістатися до цвітів на вікнах другого поверха одного дому. Підчас вдрапнування хлопчина не вдержався добре і упав, причім зломив собі ногу. В шпиталі говорив лікарям, що пробував наслідувати „людські мухи", себто тих, що за гроші драпаються по високих будинках, в цілях розголошування якогось підприємства.

ПОСЕРЕДНИК МЕЖИ ЛЮДЬМИ Й ДУХАМИ ОБМАНЦЕМ?

Поширений американський журнал „Саєнтифик Америкен" оголосив недавно з приводу приїзду до Америки відомого англійського письменника Конана Дойля надгороду в сумі 5,000 долярів тому, хто переконає кружок учених про можливість зносин живих людий з духами померших. Як перший кандидат до надгороди зголосився Джордж Валентін, спірітуалістичне медіюм (посередник при таких зносинах) з Вілкс Баре в Пенсилвенії, котрий упевняє, що він уже нераз потрафив навязати зносини межи сим і тамтим світом. Минувшої суботи й відбулося перший „сеанс (засіданнє), на якому Валентін мав дати докази, що він потрафить скомунікуватися зі зовнішним світом.

Сеанс відбувся в присутности кількох учених та знатоків „магіки", себто людий, які роблять при помочи зручности всякі буцімто надлюдські штуки. Саля, в котрій відбувалися спроби, була вся в темноті, як сього жадав Валентін. Як він казав, духи дають докази своєї появи поплескуванням по плечах присутних. Та вчені застереглися перед обманьством з боку „посередника" в той спосіб, що зладили його сидженє так, що як лишень він встав з крісла, сейчас в сусідній комнаті засвічувалося світло, а уставлена там дівчина записувала час засвічення, щоби сей порівняти відтак з часом ударень по плечах присутних, ударень, які після посередника, мали би походити від духа.

Після одного такого сидження, і присутний „маґік" Гавдіні і редактор уладжуючого сеанси журнала заявили, що викликуванне духів Валентіном є чистий обман.

ВОЛИНЯКИ БОЙКОТУЮТЬ ПОЛЬСЬКУ ШКОЛУ

З села Долгоноси, на Волині, пишуть: Вже місяців зо три як у нас засновано школу. Прислали нам учителя Поляка. До тієї школи на знак протесту ніхто не посилає своєї дитини. Громада добивається, щоб учителем призначено було Івана Кричука, свідомого нашого громадського діяча. Він за царату довгий час учителював у нашому повіті.

Гадаємо, що громада дібеться свого. Тим більше, що нема рації виплачувати учителеви пенсію, коли через бойкот школа пустує.

САМОВБИЙСТВО ЧЕРЕЗ БЕЗРОБІТТЄ

Чарлс Мейверс, 37-літний робітник з Миделтавн, Ню Йорк, стративши оногді роботу так тим зажурився, що постановив самовбийство. Не маючи в собі відваги вживати револьвера, він підрізав собі горло бритвою. Вже вмираючого найшли його сусіди та завезли до шпиталю, де він і помер, зложивши про свою розпуку уривані зізнання.

ПЕРЕЛЕТІВ ПІВТОРА ТИСЯЧІ МИЛЬ БЕЗ ПЕРЕСТАНКУ

Поручник американської армії Гарисон Кровкер перелетів понад північно-американський континен від Мексиканського Заливу до Канади, разом яких 1,400 миль віддалі, без перестанку. Лет тревав 11 годин та 29 мінут. Лет відбувся у спеціяльно на се приготованім літаку. Летун мусів побороти по дорозі 28 бур.

Лет є найбільшим досі летом відбутим без перестанку.

ВЕЛИКІ ПОЖАРИ ЛІСІВ

Недалеко від озера Саранаку, в горах Аринондокс, в стейті Ню Йорк, займилися від горючої трави великі простори лісів. Лісові сторожі візвали всі дооколичні огневі сторожі, які вже від двох днів борються проти поширення пожару. Ратункові відділи копають великі доли, щоби задержати поступ огню. Пожар грозить кільком селам. Огонь уже знищив великі простори молоднику, приготованого стейтовим лісовим урядом для розсаджування сосен.

1-го ТРАВНЯ (МАЯ) У ВАРШАВІ І В ЛОДЗІ

Свято 1-ого травня у Варшаві не відбігло далеко відтаких свят з часів царату. Ріжниця тільки та, що поліцію замінили хуліганські боївки, які, під гаслом „бий Жидів, спасай Польщу", громили маніфестантів. Наслідком зачіпок було 100 осіб тяжше й лекше побитих одних тільки Жидів. Були потурбовані і Поляки, а навіть 6 поліціянтів. Заарештовано 60 осіб і забрано 10 комуністичних праворів і плякатів. Польські соціялісти заховувалися „взірцево". Вони були невтральні і мабуть неодин в душі радувався, що за мало Жидів побито.

Не красще пройшло свято і в Лодзі. Як подає „Наш Пшеґльонд", там працювала і поліція. Загалом кажуть, що такого кровавого свята Лодзь від р. 1905 не памятає.

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНЬШОСТИ В ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ ПОВАЛИЛИ КАБІНЕТ ГЕН. СІКОРСЬКОГО

НОВИМ ПРЕМІЄРОМ МАЄ БУТИ ВІТОС.

ВАРШАВА, 27. мая. — Президент Польщі Станислав Войцеховський приняв резиґнацію премієра ґенерала Сікорського.

Він уступив наслідком голосовання в соймі.

Вчасі голосовання над правительственним предложеннєм про признанне фондів для польської тайної поліції („дефензиви") голосували проти предложення вшехполяки, людовці і національні меньшости і повалили предложенне.

Ізза сього виявлення недовіря польському правительству, воно подалось до димісії і польський президент її приняв.

Войцеховський одначе просив Сікорського, щоби покищо задержав ще становище премієра, поки не буде складений новий кабінет.

Він поручив утворити новий міністерський кабінет провідникови людовців Вінкентієви Вітосови.

Кабінет Сікорського впав ізза невдоволення з нього національних меньшостий, себто Українців, Білорусинів і Жидів.

Жиди виступили рішучо проти Сікорського ізза його розпорядку, щоби викинено з Польщі всіх Жидів, що втікли з України перед погромами.

КАЖУТЬ, ЩО БОЛДВИН БУДЕ ВЕСТИ РІШУЧІЙШУ ПОЛІТИКУ СУПРОТИ ФРАНЦІЇ

ЛОНДОН, 27. мая. — В тутешніх політичних кругах заповідають, що нове британське правительство Болдвина змінить своє становище до французької політики в Рурщині.

Уступивший премієр Бонар Ло оставив був Франції в її окупаційній політиці вільну руку, одначе, як кажуть, премієр Болдвин хоче зачати політику діяльну і мішатись до французької політики в Рурщині. Кажуть, що коли Німеччина предложить новий плян угоди у справі „воєнних відшкодовань", то він буде напирати на Францію, щоби приняла німецькі умови.

БОЛДВИН І ЧЕМБЕРЛЕЙН

ЛОНДОН, 27. мая. — Новий британський премієр Стенлі Болдвин предложив одному з консервативних лідерів, Остенови Чемберлейнови, становище амбасадора у Вашинґтоні, але він його не приняв.

Чемберлейн, котрий був в кабінеті Лойда Джорджа, тепер був готовий вступити до кабінету Болдвина, але на виїзд до Америки не згодився. Він хотів вступити до кабінету, бо хотів помогти Болдвинови дома, особливо в партії, але що сей його не покликав до кабінету, він останеться рядовиком в домашній політиці, але брати-ме в ній чинну участь і можливо, що звернеться і проти правительства Болдвина.

ЛОЙД ДЖОРДЖ КАЖЕ, ЩО ЕВРОПА Є ПЕРЕД ВИБУХОМ НОВОЇ СВІТОВОЇ КАТАСТРОФИ

ЛОНДОН, 27. мая. — Бувший британський премієр Лойд Джордж промовляв сьогодня в Единборгу на тему „Церкви і міжнародній мир".

У своїй промові він змалював в чорних красках образ теперішньої знищеної війни Европи.

Він сказав, що народи нічого не навчилися з війни. Одні одних підозрівають ще більше як перед війною, а ненависть між ними також ще зросла.

Поодинокі держави в Европі держать великі армії і готовлять їх до війни. Генеральні штаби тих держав приготовляють пляни нових воєнних виправ.

Малі держави, які щайно виґріто із шкаралупи, вгинаються під тягарем своїх армій, котрі маширують в незнаних напрямах на незвісні поля бою.

Щоденно приготовляється будову нової машинерії нищення людського роду.

Тепер Европа, казав Лойд Джордж, в такому стані, в якому була в 1914 році перед вибухом останьої світової катастрофи.

ФРАНЦУЗИ СУДЯТЬ НІМЦІВ В НІМЕЧЧИНІ

ЕСОЕН, Німеччина, 27. мая. — Тутешній французький воєнний суд засудив члена окружної ради в Ессен на пять літ тюрми і 10,000,000 німецьких паперових марок грошевої кари за се, що написав лист до команданта французької окупації в Рурщині, ґенерала Феґута, з протестами проти французьких надужить.

БОРНЯ З КОМУНІСТАМИ В РУРЩИНІ

БОХУМ, Німеччина, 27. мая. — Тут далі ще триває боротьба між горожанами і німецькими комуністами. Незначна поліція бере також участь в борні.

Досі в борні згинуло 7 осіб. Ранених 93.

Французи з тої анархії вдоволені, бо сподіваються, що лекше запанують над знищеною країною.

ГРЕЦІЯ І ТУРЕЧЧИНА ПОГОДИЛИСЬ.—ТУРЕЧЧИНА З ТОГО НЕВДОВОЛЕНА

ЛОЗАННА, Швайцарія, 27. мая. — Греція і Туреччина погодились тут учера.

Турецька делеґація заявила, що вона зрікається „воєнного відшкодовання", хотяй воно „в засаді" Туреччині належиться, а Греція признала їй зелізницю до Караґач.

Болгарія з тої угоди невдоволена і вислала протест до лозанської конференції, заявляючи, що віддача караґачської зелізниці Туреччині стоїть на перешкоді доступови Болгарії до Егейського моря.

ЄДНАЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО У. Н. СОЮЗА

ДО КІНЦЯ ЧЕРВНЯ С. Р. ПРИЙМАЄ У. Н. СОЮЗ НОВИХ ЧЛЕНІВ, СТАРШИХ І МАЛОЛІТНІХ БЕЗ ВСТУПНОГО.

УРЯДНИКИ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНИ ТА ЧЛЕНКИНІ, ВИКОРИСТАЙТЕ СЮ НАГОДУ І ПРИЄДНАЙТЕ ЗА СЕЙ ЧАС ТИСЯЧІ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО ЗРІСТ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ І МАЙНА У. Н. СОЮЗА СЕ ДОРОБОК УСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи" 193 Montgomery, Nat. V. H. Consul 1880 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

З ОБЄДНАННЯ.

ЩО ТАКЕ ОБЄДНАННЄ?

Обєднаннє се центральна американська організація, створена всіми найбільшими українськими товариствами в Америці, в тій ціли, щоб вона несла зорганізовану і доцільну поміч українському народови в його визвольній боротьбі; щоби перед світом заступала інтереси всеї української еміґрації, та несла їй всебічну поміч.

Хто є членом Обєднання?

Кождий Українець і Українка, котрі платять народній податок.

Що таке народній податок?

Це видимий знак приналежности до українського народу і лиш той, хто платить сей податок, дає доказ, що він свідомий Українець і щирий народній робітник.

На що йдуть фонди з народнього податку?

На продовженнє визвольної боротьби, на українські школи, сироти, інвалідів, та на ратованнє політичних вязнів.

Чому не всі Українці є членами Обєднання?

Бо нас виховували Ляхи і Москалі сотки літ, на се, щоб ми навчились легковажити свою організацію. Їх наука не пішла намарне, а тепер вилазять знов наверх ляцькі і московські аґенти та заманюють наш нарід до свого ярма.

Чому Українці ще і тепер даються лапати на ту вудку?

До нарікань ми скорі, але коли нам покажеться дорогу праці, може і мозольної, то ми відвертаємось і шукаємо лекшого способу. Ми нарікаємо на українську владу, що робила зле. Але що зробила доброго, ми і словом не згадуємо. Коли зачалась українська війна і видано мобілізаційний приказ, то хоч і він був добрий, не всі його послухали, а ті, що не послухали і не ішли в армію, кричали потім, що їх продали.

А як ми в Америці? Кричимо на се і те, що того не зроблено і цего не зроблено. Але на те, що зроблено, ніхто і уваги не звертає. Колиб наша американська суспільність звернула хоч малу увагу на всі поклики Обєднання, ми мали-б вже сьогодня великий боєвий фонд, а наші інваліди, школи, сироти, та політичні вязні не мусіли-б примирати з голоду.

Не богато, лиш трошки чуття і доброї волі. Один тут не поможе, але тисячі можуть помогти.

Ми вміємо кричати, ганьбити, ба навіть уложити пляни, але перевести їх в життє ми не маємо сили.

Чи і дальше так має бути?

Коли ми живучий нарід, ми рішучо мусимо взятись до праці. Коли старі вже знемічіли то хай молодь заступить їх місця, а народня праця мусить йти вперед.

Мусимо перевести орґанізацію. Мусимо зібрати боєвий фонд!

Вязні гинуть з голоду; школа гине; сироти й інваліди скитаються та примирають голодом, а у нас нема серця... Годину часу хай кождий посвятить для народньої справи.

Збирайте народній податок!

Коли 100,000 Українців зложить лиш одного квodра у місяць, це буде $25,000.00. А 25 центів може дати і найбіднійший, а ми-ж стільки сліз утрема нашим нещасним браттям і сестрам в рідному краю.

Українська Громадо:—

Хай в кождій місцевости не бракне ніодного Українця, який не дав би податку! Перед нуждою і горем нашого народу хай пропадуть всі партійні та особисті ріжниці, а ми памятаймо лиш одно: — Ми мусимо прийти в поміч народови, катованому Ляхами. Хто відвернеться, хай проклятте спаде на нього, а ми дамо йому одну назву: Юда.

Громадяни: — Орґанізуйтесь до праці в комітетах Обєднання, бо лиш мозольною працею дійдемо до наміченої мети!

Хай живе самостійна Українська Держава!

Обєднаннє Укр. Орґанізацій в Америці.

СКРИПНИК ПРО МОСКОВСЬКУ ОКУПАЦІЮ НА УКРАЇНІ

На Великій Україні протибольшевицькі повстання тревають далі. Повстаннями кермує український отаман Безручко. Що викликало ці повстання, це пояснив Раковський на зїзді большевиків в Москві. Він сказав, що біснувата господарка московських большевиків на Україні розярила український нарід. І коли московські большевики далі так будуть господарити серед Українців, то вже незадовго будуть мусіти втікати. — Подібне говорив і представник українських большевиків Скрипник. Він заявив, що московські большевики облудні. Словами то вони нібито допомагають українській культурно-просвітній роботі, але в практиці нищать її. Московські большевики повинні тямити, що на Україні мусить всюди запанувати українська мова і національне питанне українське треба розвязати не тільки словами але й ділом. Так представляє український большевик господарку московських большевиків. Видно, що вона вже надоїла і українським большевикам.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ВІКНО В ШИРОКИЙ СВІТ.

Вистава творів О. Архипенка у Празі. — Монографія „Українського Слова" про Архипенка. — Значіннє Архипенка для України.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Коли я в березні минулого року писав для „Свободи" свою першу статтю про Олександра Архипенка — мимоходом зазначу, що то й взагалі була перша українська стаття про Архипенка, — то й сам ще не знав, як складуться дальші відносини цього великого артиста до українства. Висловлювався я тоді дуже обережно, бо здавалось мені, що сам артист ще остаточно не визначив собі свого національного шляху. Наскільки мистецький шлях стелився перед ним ясно, виразно й широко, настількиж національний шлях був для нього проблематичним і неясним.

Минув рік з невеликим гаком — і нині вже з певністю можна сказати, що Архипенко навіки став нашим. Отторжествовавше возвратихъ! Не станеться вже з тим того, що сталося свого часу з малярами Лосенком, Левицьким, Боровиковським та Мартосом, з письменниками Гоголем та Короленком, що ніби були наші, а не свої. Не буде більше липнути на нім баламутна етикетка „Росіянин". Він став не тільки нашим, але й своїм.

Одного року досить було, щоб туман довкола питання про національність Архипенка розвіявся. Ще перед двома роками, коли Архипенко щойно приїхав до Берліну, Німці про нього иначе й не писали, як „Росіянин" і „Росіянин". Нині в німецьких ортистичних кругах всі знають (і пишуть), що Архипенко—Українець. Те саме бачимо і в Празі, де Архипенко тепер виставляє свої твори. Там непорозуміннє з самого початку було виключене. Празькі часописи наче з умислом підк?реслюють: „Українець Архипенко" („Траґер Таґблят"), „Олександер Архипенко. Українець, земляк Шевченка" („Богемія") й т. д.

Остаточно має закріпити звязок Архипенка з українством, а разом з тим і заманіфестувати його українство перед цілим світом, та монографія про його творчість, яку незабаром видає берлінське „Українське Слово". Ця монографія буде взагалі таким виданнєм, якого Україна ще не бачила. Видавництво пішло на найбільші матеріяльні жертви, щоб видати цю книгу в можливо розкішнім, люксусовім виглядї. Береться найдорожчий папір, текст друкується в найкращій друкарні, для ілюстрацій позамовлювано все нові кліші, переклади тексту доручено найкращим знавцям української, французької та англійської мови, а самий текст написав відомий у найширших артистичних кругах знавець мистецтва проф. д-р. Гільдебрандт зі Штутгарту.

Книга виходить рівночасно українською, німецькою, французькою та англійською мовою. Український та німецький текст будуть поміщені разом, а французьке та англійське видання робляться окремо. З огляду на люксусовість видання книга коштуватиме дуже дорого, та тутешні гроші не менше 100 тисяч марок за примірник. Навіть в Америці, де гроші ще не є обезцінені, вона коштуватиме досить богато, певно не менше 3 або 4 долярів за примірник.

З цеї причини Українці ледве чи змжуть її розкупити у великій кількости. Серед нашого суспільства, до того, нема ще й потреби в розкішній книзі, бо ще ми не задоволили всіх наших потреб за книгою звичайною. Та не на українського покупця числить ціє виданнє. Воно для того й друкується на чужих мовах (хоч і правам української мови одведено почесне місце), щоб пійти в чужий світ, щоб голосити чужим людям славу українського артиста, славу України.

Тут бо вперше буде сказано ясно й виразно, чорним по білому, й то не в газетній статті чи брошурі, які забиваються зараз по прочитанню, а в великій і гарній книзі, яка займе почесне місце у всіх світових бібліотеках і музеях, — що Олександер Архипенко — Українець, що він народився в Київі в українській родині, що його перші дитячі враження склались під впливом памятників давнього українського мистецтва, що в його крови залишився слід од пахощів українських ланів та степів...

Кращої маніфестації, кращого символу нерозривної звязаности Архипенка з українством, не можна собі й бажати. Ця книга буде світовим памятником мистецтва, як і взагалі творчість Архипенка належить цілому світови, цілій людскости. Але разом з тим це буде й великим памятником української культури, незбитим доказом культурности українського народу, що спромігся на такого артиста й на таке виданнє виданнє.

Нема й мови, що те українське видавництво, яке здійснює це першорядне культурне й національне завданнє, — в цім випадку „Українське Слово", — відзначує себе неоціненою заслугою перед українським народом. Чим тяжчі нинішні обставини для українського приватного видавництва, тим більшою є ця заслуга.

Ми не сподіваємось, що знайдеться такий Українець, який може спитати: „А що нам до Архипенка? І чому-то ми маємо, собі стільки робити з якогось різьбяра чи маляра? Це його національний обовязок — бути Українцем, а коли його треба тягнути до українства трьома парами волів — то й Бог з ним!"...

Стільки віримо в культурність і свідомість нашого суспільства, що, як сказано, не припускаємо, щоб у нас почулись такі голоси. Проте не пошкодить сказати кілька слів про те, як світ дивиться на Архипенка, як його чужі люде оцінюють.

Ось що, напр. пише вже згадана празька „Богемія", з приводу вистави творів Архипенка:

„Олександер Архипенко, Українець, земляк Шевченка, живе в Берліні, говорить і пише по-французьки, їде незабаром до Америки й належить до найбільше згадуваних сучасних артистів. Він має найпоганьшу славу серед усіх реакціонерів. Його пластики мабуть мали бути з бляхи, його образи — з гіпсу, а ціле його мистецтво — це нібито найсмілійше й найбожевільнійше, що можна собі уявити. Вчора відкрилась вистава його творів у Рудольфінули, й можна тільки сказати: чудесно! Все правда, що про нього оповідають, і нема в тім ані крихти правди. Його пластики плесковаті, але з бляхи, а з мармору й бронзи, й вони чарують виплоченекою, як грецькі торса з пентелійського мармору... Архипенко є безперечно геніяльною людиною, що вміє внести життя, почуття й красу в сухий напрямок модерного мистецтва... Вистава, як ціле — це подія першої ранги й напевне матиме глибокий вплив на зрозуміннє до мистецтва з боку наших тутешніх артистів і прихильників мистецтва".

Німецький поет Теодор Дойблер писав про Архипенка ще перед двома роками:

„Не мине й кількох років, як Европа буде горда на такого майстра, як Архипенко".

Німецькі історики мистецтва Шпрінґер і Воерман у своїх підручниках висловлюються про значіннє Архипенка для розвитку сучасного мистецтва з найбільшою пошаною й правдивим узнаннєм. У новім виданню славної на цілий світ Брокгаузової енциклопедії вже знайшлось місце для Архипенка й для репродукції його творів, хоч марно булоб шукати в тій енциклопедії за іменами українських політиків і поетів, крім Шевченка.

Твори Архипенка вже знаходяться в найбільших музеях Німеччини, Голяндії та Японії, а нині певно буде де-що набуто й для музеїв Чехословаччини. Скульптурна школа Архипенка в Берліні приваблює йому учнів з найдальших кутків світу. Деякі учні поприїздили навмисне з далекої Америки, з Мексико та Аргентини, щоб у нього вчитись.

Можна бути тої чи иншої думки про саму творчість Архипенка. Можна її любити чи ні, можна її розуміти чи вважати „божевільною", але з тим треба числитись, що Архипенко — світове імя першої ранґи. Нема такого далекого кутка на світі, де люде цікавились мистецтвом і не знали цього голосного імени.

Тому-то й без дальших слів, яке це має велике значіннє для українства, що Архипенко від нині став нашим і своїм. Особливо в теперішній добі, коли Україна бореться не тільки за своє політичне, але й за своє культурне визнаннє, придбаннє цеї великої світової сили стає фактом виключної ваги. Це — причинок до старої теми „своє бандура й чужий фортепян", „культурний паспорт" і „леґітимація культурної дозрілости".

В особі Архипенка маємо той „свій фортепян", якого нам найбільше браку, щоб нас почув чужий світ. Це — наше вікно в широкий світ. Не перше й не одиноке, але дуже високе й широко відчинене. Крізь такі вікна нас люде краще побачуть і пізнають, як крізь вікна політичні і дипломатичні.

Будьмож вдячні долі, що післала нам такого артиста як Архипенко. Таких людий світової міри Україна тепер найбільше потрібує.

Берлін, 14. травня.

Радянин.

ПОКЛИК

до громадян з села Іванівки, Скалацького повіту.

Сими днями я дістав з нашого рідного села Іванівки лист, в котрім тамошні наші щирі люде пишуть про занепад читальні „Просвіти" та про те, як тяжко її відбудувати. Пишуть на мої руки, що не мають фондів ні на будинок, ні на бібліотеку, бо то все в часі военнім зістало знищене. Люди знищені то війнами, то знов тепер ляцькими рабунками, а богато з них і не розуміють добре сили і значіння просвіти і книжки, та за власними клопотами тяжко їм дати на народну ціль. Якби була своя хата та бібліотека, то село прокинулобись до народного життя і праця лекше піде. Тому просять нас, щосьмо з Іванівки, та сусідів помогти їм.

Браття і Сестри! Ви вже раз помогли рідному селу, де ми родились та зростали, та де кости наших батьків лежать. Ви зложили вже раз на церковні дзвони 139 долярів і ті гроші пішли вже до Іванівки на нові дзвони, котрі куплені за Ваші доляри, голосять що неділі і свята всім нашим рідним в Іванівці, що ми тут за морем не забули їх, не забули рідного села, що в нас та сама кров і той сам дух, що в них! Хоч вони вневоли, але серця їх ростуть на звук сих американських дзвонів і вони не падають духом, бо знають, що ще є вільні Українці за широким океаном.

Дали ми на церковні дзвони, даймо і на народну ціль, на дім читальняний та на просвітні дзвони — на бібліотеку. Як знов пішлемо їм яких 150 долярів, то і бібліотека буде (іто ще й яка!) і на відбудову дому еще дещо остане. Нехай Ляхи знають, що Українці в Америці своїх не забувають! Нехай Ляшня на наших селах, читальнях і бібліотеках зуби собі поломить! Просвіта, це найліпша збруя. Ворог її не відбере, вогонь не знищить. Просвічена село потрафить себе оборонити і постояти за Україну!

Браття і Сестри! Я роблю початок і жертвую на читальню в Іванівці 5 долярів. Аву! Прошу Вас мої Земляки: докиньте кождий, що може. Жертви прошу присилати на адресу: Dmytro Kostyshyn, 30 East 7th St., New York, N. Y. Я гроші вишлю і здам Вам точний звіт.

Дмитро Костишин

з Іванівки коло Підволочиск.

ІМПРОВІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО 80-ЛІТНЬОГО ЛІРНИКА

О, ні Твій лицар, Україно-Мати,
Твій Освобідник-Прометей не спить!
Прийде він, щоб кайдани розірвати,
В які ти скована — пожди лиш мить!
Зі сну збудився вікового
І, певен права свого,
Могутні випростовує вже руки,
Щоби за всі Твої пекольні муки,
За смерть жінок, за честь дівочу,
За мученичу кров святу діточу,
Пролиту так обильно —
Катів проклятих покарать!
Прийде, прийде він непомильно,
Зявиться Местник-Прометей,
Злетить вірлом як буря — гей! —
Тоді, Вкраїно, від Твоїх катюгів,
Від бестій кровожадних і злодюгів,
Що тіло шарпали святе Твое —
Рахунку зажадае!
Не спить він вже, лиш був завмер,
Та нині, слава Богу, він жие,
З просоння розбудився,
По всюду роздивився
І... цить лиш, цить!
Він вже, кажу, не спить
Сей лицар великан із Чорних гір!
Він на Твойому тілі бачить рани
Й страшні зелізні кайдани,
Впялив закіплений кровою зір
В степи кістками вкритії, широкі,
В хрести з могилами високі —
Він бачить все і розріжняе:
І кровопийців-душогубів,
І підлих Ефіяльтів темнолюбів,
І, з переможців спідлених юрбою,
Вже лагодиться до іще одного бою,
Останнього, смертельного, такого,
Що з нас ніхто його й не прочувае
І ні історія людства не знае —
Катам весілле справить і танець
Такий, що всьому покладе кінець!
І вийде він не з княжої Вкраїни,
Ні з шоломів, щитів, мечів блискучих,
Не з трав степів і не з гаїв пахучих —
А з попелищ, із згарищ, із руїни!
А з кривд усіх, на які віки зложились!
А з сліз гірких, що ріками пролились:
З болів, яким не мае назви!
З плачів, з нарут, з розпуки —
З недут поганих язви!!! — — —
І гляне він на череди крикливі
Гадюк трійливих, скорпіонів,
В яких обличчя людськії фальшиві
І кликне: „Іменем сорока міліонів,
І сотень міліонів у земли гниючих,
Замучених останніми віками;
В імя потоптаної чести
Звіром — народу мира й любови;
В імя природного закона мести —
Взивають весь вкраїнський люд
На бій останній і на страшний суд!!!...
І скаже лицар дальше: „Діти"!
Не сльозами вам рани погоїти,
Ні душу вспокоїть молитвою сухою,
Ні серця вколисать надіями на Бога!
Більш пять віків ви всі молились —
Кати-ж — вас мучили й казились!
Не ждать вам помочі більш від нікого,
Бо „кождий брат
Собі лиш рад"
І черева пильнуе свого!
І правди, діти, не шукайте,
А краще памятайте,
Що правди — не було й не мае,
А як зявиться де, бувае,
То-є, й була вже в давніх віках —
В міцних лиш пястуках!
Вмирать-же у ярмі, в нарузі,
Й казать ще: „гину із любви до вітчини" —
Се-ж сміх і сором!
Бо так під ніж йдуть тільки барани!
Не той бо вітчину на правду любить,
Який за неї без протесту душу губить!
Хто хоче чоловіком жить —
На се треба заслужить!
Катів ненавидіти треба вміти,
Погордою до них кипіти
Й, заклявши серце на зелізо, лід —
Із чистим рвать сумлінием
Усю падалішню із корінием
Палити, нищити, ножами витинати,
Щоб не остався з неї й слід!!!" — —
Так скаже Местник України.
На зазив його всемогучий
Зміниться світ в вулкан кипучий,
Зароїться як маками від козаків!
Сто тисяч Ґонтів—в двоє більш Залізняків! —
З ножами, вилами, серпами
З вогнем, ціпами, сокирами...
І вмить одну гей блискавиці, громи
Спадуть на ляцькії хороми!
І тріснуть враз народу пута
І залуна в краю весела нута
Із міліонів зболених грудий
Усіх людий.
Гимн щастя в небеса такий зніметься,
Що світ в основах затрясеться.
І радости великої буде чимало.
А посумніють ті, яким ножів не стало!
А лицар-освобідник, мести ідеал,
Імя, якому: Чорний Ґенерал —
Вкраїні вибрововши волю,
Ізщезне тихо, як туман у полю— — —

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ.

ЩО БУДЕ?

(З перемиського „Українського Голосу").

Що буде? — питається нині неодин Европеєць у кругого; питаються наші сусіди; і ми себе питаємо. В теперішности, в яку, впрочім, ніхто не вірить, зарисовується нова карта Европи, але її навіть головних ліній не може доглянути і найбистрійше око. Коли воно здається, що нині все в порядку, то це тільки омана. Як поверхня води, на око спокійна, а лише місцями схвильована, покриває собою в глибині рвучі струї й вири, так і теперішня Европа (а вже передовсім її Схід!) лиш про око ніби „упорядкована". В дійсности має вона у своєму лоні цілу низку невидимих активних сил, що себе як найострійше поборюють і леда хвиля вийдуть на світло дня.

На такім тлі закроюються справи західно-українських земель взагалі, Східної Галичини зокрема. Тут належить усвідомити собі добре березневе рішенне Ради Амбасадорів, яке визнає риську границю „на відвічальність о б о х держав". (Слова взяті живцем з тексту рішення!) Що це значить? Що границя між Польщею і східною від неї державою, яка є, а зглядно яка буде, залежить виключно від цих обох держав. Захід в тім випадку невтральний, себто каже: „моя хата з краю". Як нація то український нарід має тут в першій мірі щось сказати і то яко держава, на схід від Польщі. Так поставлена справа міжнародним паризьким актом. Отже тут дві сторони мають ріжні думки в одній і тійсамій справі. Річ зрозуміла!

Яка держава на схід від Польщі — знаємо; але не знаємо нині ще нічого певного, яка буде. Вправді 12. Зїзд Советів в Москві, що на днях рішав, пробив ріжні концесії для кождої із советських республик, а саме приняв за підставу союза советських республик засаду добровільного зединення і праворівности членів Союзу, причім кожда республика буде мати власне військо. Ці засадничі ухвали приняв зїзд під напором протибольшевицького руху в Грузії і на Україні, що ще раз потверджує нашу думку, що **лише активізм** (чинність) народних сил сприяє українській державности. Але що большевики не дуже то квапляться переводити свої ухвали в життє, як ми це бачили передше і з ухвалою федерації, потімже Союзу, то треба відноситися з резервою до ухвал Зїзду Советів. До того додамо, що протибольшевицький рух на сході змагається, а американські часописі доносять, що большевики в себе дома відносяться з великим недовірєм до всіх, а вже передівсім до чужинців.

Під таку ситуацію на Сході, український нарід по всім усюдам щораз голоснійше говорить про зединення всіх українських земель. Це зединенне робить він саме першою передумовою до свого державного життя. Це саме робить справи Сходу більше гнучкими, і більше складними, в додатку не легко переглядними.

Тут кінчиться всяка стара політика, обчислена на усталені умови й відносини, а зачинається політика, відома лише плинному Сходови, оперта на далекойдучій активности народніх сил. Длятого власне, що Схід є плинний, український народ може винести для себе ще неодно корисне. А це може статись тим успішнійше, коли випередить і послідує цему зєдиненне всіх українських земель. — (в)

ЗВІТ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ

з пересланої підмоги українським студентам в Европі за місяць квітень 1923.

Поміч від опікунів.

Імя Опікуна	Ч. Студ.	Доляри
Тов. Сокіл, Клівленд, Огайо	307	5.00
Бр. св. Петра і Павла, Карнегі, Па.	357	5.00
о. Олекса Пристай, Карнегі, Па.	259, 260	10.00
Комітет 10-ох, Вестбури, Лонг Айленд, Н. Й.	К	3.65
Ів. Клеман, В. Клеман і М. Хомик, Аллентавн, Па.	355, 308	10.00
о. Іван Жук, Н. С. Пітсбурґ, Па.		10.00
Укр. Ліґа Горожан, Н. С. Пітсбурґ, Па.	256	5.00
А. Б., Ню Гейвен, Конн.	3А, 310, 327	35.00
Укр. Громада в Міннеаполіс	25, 117, 254, 275, 311, 312, 326	35.00
Тов. Запорожська Січ, Ню Йорк, Н. Й.	301	5.00
Ліґа Горожан, Ню Йорк, Н. Й.	404, 12А, 31А	10.00
Іван Голяк, Нюарк, Н. Дж.		5.00
Бр. св. Арх. Михаїла, Станфорд, Конн.	68А	7.50
Тов. Вільні Козаки м. Львова, Ню Йорк, Н. Й.	348	5.00
Укр. Американський Горожанський Клюб, Аллентавн, Па.	277	5.00
М. Гринішак, Елизабет, Н. Дж.	23А, 36А, 51А	6.00
Анна Зборівська, Орейндж, Конн.	10А, 14А	10.00
Укр. Парохія в Байон, Н. Дж.	35А. 78А	5.00
Дмитро Фенканин, Пассайк, Н. Дж.	8А	2.50
Укр. Парохія Сош. св. Духа, Бруклин, Н. Й.	7А	2.00
Разом		181.65
Доложено з фонду загального для студента	К	0.35
Разом		182.00
Вислано до Укр. Краєвої Ради у Львові		43.00
Вислано до Тов. Прихильників Освіти у Відни		109.00
Вислано до Спілки Укр. Студентів в Берліні		20.00
Разом		182.00

Всі посилки до Товариства проситься адресувати:

UKRAINIAN YOUNG MEN & WOMEN'S ASS'N,

30 E. 7th Street, New York, N. Y.

ЗА ТОВ. УКР. МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ:

Богдан О. Каштанюк, голова.
Ольга Кирчівна, скарбниця
Дмитро Сіроцький, фінанс. секретар
Омелян Коцко, рек. секретар

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збірка на „Рідну Школу".

Українське Педагогічне Товариство секція „Рідна Школа" прислало мені лісту ч. 24. до збирання жертв на „Рідну Школу".

Слідуючі жертводавці зложили жертви: по 2.00: М. Гандзюк; по 1.50: Др. А. Борак; по 1.00: Каролина Гандзюк, І. Лазорчук, Д. Фединяк, С. Буряк, Д. Павлик, М. Сурмач, Г. Дух, Ю. Пастушенко, І. Франко, І. Бабинець, Пелагія Цомпель, М. Данилик, М. Стирка, Ф. Малищак, С. Свентковський, К. Верескля, Т. Дубас і К. Гандзюк; по 50 ц.: Т. Биндас, А. Стельмах, Д. Биндас, І. Цюцюна, І. Сенків, Дм. Шумеда, В. Ґлют, П. Зятик, М. Франко, Й. Конопка, С. Франко, І. Корилюк, Я. Цомпель, І. Бугера, Н. Виткович, І. Колодій, Лев Феденяк, А. Декер, Параска Гандзюк і І. Угринович; по 25 ц.: М. Феденяк і А. Соловій. Разом 32.00 доляри.

Гроші вислав я через „Стендерд Інтернейшенел Ейдженси" 30. Іст 7-ма ул., Ню Йорк. Чек ч. 3734632. „Амерікан Експрес Ко. Всім жертводавцям складаю в імени „Рідної Школи" щире спасибі.

Михайло Гандзюк.

ПРО ЛЕМКІВЩИНУ

(З перемиського „Українського Голосу").

Лемківщина з її північною частею, званою Засяннем, становить західні українські окраїни. Своїм простором числить вона 4,513 квадратових км, отже є так велика як пів Буковини, з 375 тисячами мешканців, а самого українського населення є 317 тисячів, отже дорівнує числови українського населення на Прикарпатській Україні, якого по перепису є 320 тисячів. Західна границя Лемківщини переходить вздовж ріки Вислока, повище залізничого шляху Ясло — Новий Санч, під Новим Санчем скручує на полудне, полишаючи по цей бік Попрад [illegible]. Тут мимоходом додамо, що ще нинішний день [illegible] той бік Вислока говорять зідливо „Ти Червони Русіне зза Віслока". Властива Лемківщина дуже богата в поклади нафти (повіт Сяніцький, Березівський і Кросненський), в ліси і лічничі води (Криниця).

Ми з розмислом навели простір, число українського населення і границі, а також богацтва Лемківщини, бо загал нашого громадянства замало знає і замало інтересується українськими західними окраїнами, мовляв „від Сяну". Невжеж так велика і богата наша земля як Лемківщина, малаб бути залишеною власній долі, коли от хочби Поляки побиваються за Яворину, де є всього кільканайцять тисячів Поляків, а Німці навіть за кожду німецьку місцевість на Горішньому Шлеску? Мусимо вже раз позбутися недорічної балачки „коби від Сяну", і скоро розпочати самооборону загрожених наших західних окраїн, т. є. Лемківщини враз із Засяннем. По Вислок-Попрад була признана Східна Галичина Росії лондонським договором з р. 1915, по Вислок-Попрад сягає Східна Галичина нині. Це є наша етнографічна територія і з її цілости не сміє нічого відпасти.

Оборона наших західних окраїн є і важна і пильна. Дотепер тільки тому, що цеї оборони не було, развраз ми тратили на західних окраїнах наші становища. На самім пограничі маємо вже кілька наших сіл, зовсім спольщених. На схід від Ряшева, по цей бік Вислока, в кількох наших селах говорять лише по польськи хоч звуть себе „Русинами" і є грецько-католицького обряду, а місцеві наші священики з конечности говорять проповіди по польськи, бо їх парохіяни інакше не розуміють. Цікаве те, що Мазури всетаки їх називають „Русінами" і не мішають з Поляками. В деяких знова пограничних селах наша мова дуже помішана з польською.

З ОБЄДНАННЯ.

ОСТОРОГА.

Дійшло до відома Обєднання Українських Орґанізацій, що в богато місцях появились серед українського населення мнимі Стрільці Галицької Армії, які розповідають ріжні історії про події в Галичині в 1918-19 році, коли то велась війна проти Польщі.

Тих людий уживають всякі орґанізації і польська влада на те, щоб сплюгавити все що українське, а до того ще й устами нібито самих українських Стрільців.

Відпоручникови Обєднання, старшині Галицької Армії, довелось на вічах в ріжних місцях стрічати таких „Стрільців", які на місці були ним сейчас здемасковані перед всім народом як звичайні провокатори і шпіони. Так приміром, в Геркімер, Н. Й., найшовся один такий „фронтовий Стрілець", який на простий запит, до якої належав частини, і де був на фронті мусів щойно надумуватись з відповідю і щойно опісля висказав, що він властиво не був на фронті, а був жандармом, що викликало загальну веселість у всіх присутніх. І большевики посумніли, дізнавшись, що в їх партію попав такий герой. Вкінці показалось, що це в найліпшім случаю дезертир галицької жандармерії (а не армії!), який гордо заявляв всім присутнім, що він вік з Галицької Армії, бо не хотів лучитися з Денікіном. Яко большевик він — втікаючи від Поляків, втік... до Поляків, замісць до большевиків.

Подібні люди, які росказують несотворені річі, мають бути і в инших громадах, та вони на віча, де є правдиві члени Галицької Армії, які визнаються добре в обставинах, вони не показуються, бо бояться, щоб їх не здемаскували як шпіонів або дезертирів.

Свідомо чи несвідомо використують їх для своїх цілий ріжні партії чи поодинокі люди, а в найбільшій мірі ляцький кансулят, який має навіть своїх платних агентів.

Щоб використати добре нагоду після акту 14. марта, вони сіють зневіру; вживають найпідлійших інсинуацій та очернень на наших людий, щоб тільки внести в нас дезорґанізацію, щоб ми лишили старий край на їх ласку і неласку.

Тому ми звертаємо увагу нашої суспільности в Америці перед такими шкідниками, бо вони вкрадаються до нас і там роблять свою роботу. В першу чергу звертаємось до перебуваючих в Америці Стрільців і старшин Укр. Гал. Армії, щоби звертали увагу на такі підозрілі одиниці, які голосять всюди, що вони Стрільці Гал. Армії, а тимсамим плюгавлять той світлий прапор, за який віддали своє життє тисячі найкрасших синів Галицької України.

Ціха тих провокаторів та, що вони стараються за всяку ціну розбити кожду роботу для добра українського народу; кидають страшні обвинувачення, а притиснені до муру свідомими громадянами, втікають із салі, а народ бачить, хто вони.

Вони кричать проти збірок, бо то мовляв „на Петрушевича". Але приглянтесь до імен, хто давав на школу, вязнів, інвалідів, сиріт. Ви й там їх имен не побачите. Лиш ті, що дають „на Петрушевича", дають і на все инше.

Оттут говорять не слова але діла самі за себе і дають тим людцям правдиву їх назву: — підлі зрадники!

В теперішню пору безпощадної боротьби, ми покажемо нашим ворогам, що ми відібємо не тільки їх наступи на немічних наших батьків і дітий в старому краю, але викинемо споміж себе тих недолюдків, які плюгавлять нашу сімю, а під ріжними назвами мають лиш одну думку — прислужитись Ляхам і Москалям.

Старий край знає, як поступати з такими провокаторами. Ми кличемо до всіх: Єднайтесь для допомоги краєви, а підлим кирпинникам і провокаторам покажіть належне їм місце!

ЗА ПРЕЗИДІЮ ОБЄДНАННЯ:

о. Лев Левицький, предс.;
Теод. Грицей, секретар.

ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ!

Мов грім ударила в кождого Українця вістка, що держави Антанти признали дня 14. марта с. р. Східну Галичину Польщі. Конференція Амбасадорів тих самих головних держав Антанти, які святочно проголосили право про самовизначеннє народів як право 20. століття і ухвалою Найвисшої Ради з дня 25. червня 1919, віддаючи нас в тимчасову окупацію Польщі, — прирекли приступити до остаточного вирішення долі нашого краю згідно з волею його населення, потоптала з нечуваною облудою та віроломністю се право. І коли представники держав світу ще тому два роки ствердили на Союзі Народів, що Східна Галичина лежить поза границями Польщі, то Конференція трьох европейських держав віддала дня 14-го марта с. р. легкодушно нашу землю на жир і на загладу польському завойовникови, не лиш не питаючи нас перед вирішенєм про нашу волю, але що більше, з повною свідомістю, що се против волі цілого українського народу. На очах цілого культурного світу Конференція Амбасадорів головних держав Антанти не завагалася кинути глум і наругу на найсвятійші почування українського народу Галицької Землі, — на його право до свобідного життя на своїй прадідній землі!

Самоволя держав Антанти, виявлена в сім рішенню, є тим жорстокійша, що вона намагається кинути український нарід Галицької Землі в ярмо споконвічного його ворога — Польщі, з якою наш нарід боровся шістьсот літ, аж доки після розвалу Австрії не виборов дня 1. листонада 1918 р. власну Західно-Українську Державу. Теперішня Польща, яка ще вчора сама була політичним рабом инших держав, не вдоволилася власною незалежністю, дарованою їй з ласки держав Антанти. Вона, осягнувши державну незалежність, пішла війною на нашу державу, щоб наново забрати українську Галичину у свої хижацькі кіхті. Геройська українська Галицька Армія, Армія нашого многострадального народу, позбавлена военних засобів, нищена голодом, холодом і недугами, заслонювала своїми грудьми, поливала своєю кровю, застелювала своїми кістками девять місяців рідну землю, доки під напором озброєної Францією Польщі та рівночасним напором Румунії не була приневолена перейти Голгофту за Збручем і скитальщину на чужині разом з Урядом, коли міжтим держави Антанти віддали Галицьку Землю в тимчасову військову окупацію Польщі.

Але український нарід і його Уряд не перестали боротися. Пять літ польської окупації у Східній Галичині — се картина, записана геройством і кровю українського народу, його суспільних кляс і його політичних партій.

Уряд Західно-Української Републики, опинившися на чужині, був уповні свідомий того, що його дальша боротьба з таким [illegible] ворогом як Польща буде тяжка, тому, що наш Уряд не мав тепер уже для її продовження узброєної армії. Та Уряд мав право надіятись, так само як і український нарід, що надлюдська боротьба, яка пролитою кровю найкраще ясувала волю народу стати свобідним, дальше біль, сльози й розпука мордованих ляцьким окупантом вдів і сиріт, відібються голосним гомоном у совісти тих побідних держав, що на своїм прапорі видвигнули клич права самовизначення, себто права до свобідного життя усіх народів світу, та що Сен-Жерменським договором перенявши на себе права суверенности над нашим краєм, застерегли собі рівночасно і право вирішення долі нашої країни. Та Урядови нашого краю не вільно було нехтувати сього Трибуналу побідних держав, який мав рішати про нашу долю. І тому Уряд в повній свідомости свого обовязку боронити справу свого народу — всюди, де мож було числити на яку небудь поміч у справедливім вирішенню його долі, рішився одночасно переняти оборону нашої справи й перед сим Трибуналом побідних держав. І якраз праці Уряду належить почислити в заслугу, коли сі держави в мировім договорі, заключенім 1. серпня 1920 р. у Севр, означили границі Східної Галичини від Польщі й инших держав, а на конференції у Спа з того року порішили були запросити представників нашого краю на лондонську конференцію. Се свідчить ясно, що ще в р. 1920 держави Антанти справді поважно застановлялися над вирішеннем долі нашої Вітчини згідно з волею українського народу. Сі успіхи скріпили в Уряді віру в корисний результат дальшої праці, а віру сю оснував Уряд також на инших міжнародніх постановах, а саме на постанові до версайського мирового договору, в якім сказано, що Польща має повстати на безперечно польських землях; дальше на ствердженню Союза Народів з 23. лютого 1921 р., що Східна Галичина лежить поза границями польської держави, а вкінці на способі поставлення справи нашої Батьківщини на Міжнародній Конференції в Генуї дня 10. мая 1922 р., на якій нашу справу видвигнено як питаннє великого міжнародного значіння, що вимагає найскоршого і справедливого вирішення.

Ось чому ми безнастанно всі наші домагання, протести й зажалення вносили до держав Антанти, не поминаючи рівночасно також і инших міжнародніх чинників, гуртуючих в собі побіч держав Антанти також і инші держави й народи світу, як Союз Народів і Юнію Ліг Націй, та звертаючись одночасно о поміч також і до всього культурного світу через політичні орґанізації та пресу. Наслідком сих заходів, Ліґи Націй англійська і французька та французьке Товариство оборони прав людини предложили своїм правительствам резолюції з домаганнєм визнання державної незалежности Східної Галичини.

Так працював Уряд повні три роки з усіх сил і по совісти, дипльоматично і пропаґандистично на арені світової політики для поборення польської політики. Кожде насильство над нашим народом подавано до до відома Антанти, а у світовій пресі до відома культурного світу. В численних статтях і відозвах освідомлювано культурний світ про злочин, якого доконано, віддаючи український нарід проти його волі в польську окупацію. Ми промовляли до розуму, совісти й людяности, вказуючи на непохитну волю нашого народу бути самому господарем на своїй власній землі й заявляючи рівночасно, що се може статися тільки шляхом визнання української держави на Галицькій Землі. Ми не занедбали також звернути увагу світу на те, що приверненнє української держави причиниться до консолідації відносин у східній Европі, та що відданнє української Галичини під польську кормигу відбилосяб і на самій Польщі, бо український нарід ніколи не погодиться на ярмо неволі, й доти буде його ламати, аж здобуде свою власну державу. І коли справа незалежности Західно-Української Републики стала міжнародньою справою, коли про неї говорено й раджено в чужих парляментах, коли нею займався кілька разів Союз Народів, коли вона відбилася голосним гомоном у пресі всього культурного світу й коли протеґована Францією Польща аж чотири роки мусіла змагатися за визнаннє свого пановання над Східною Галичиною, — то се треба приписати в першу чергу непохитній і геройській поставі українського народу Галицької Землі, далі невтомній праці Уряду та тій визначній допомозі, яку під моральним і матеріяльним оглядом давав краєви й Урядови рідний Брат ізза Океану.

Український Народе! Держави Антанти своїм рішеннєм з 14. марта с. р. не тільки потоптали свої приречення і постанови, проторгувавши Східну Галичину за свої користи, але вони кинули глум на Твій Уряд, кинули визов Твоїй геройській Армії, знеславили кров Твою і Твоїх героїв, насміялися над Твоїми муками і сльозами, а Тебе віддали під пановannє Польщі.

Український Народе! Ти не приняв сього рішення Антанти, бо Ти за ніяку ціну не хочеш бути рабом Польщі, та добре знаєш, що Польща йде на Твою загладу. Польща напроваджує заволок-Мазурів на Твою святу землю, Твою кормительку, Твою відвічну спадщину, яку діди Твої, батьки й Ти самий поливав гірким потом, яка застелена кістьми Твоїх героїв, полита морем крови і сліз Твоїх і засіяна могилами Твоїх найдорозших, що поклали свої голови у важкім нерівнім бою. Польща, забираючи Твою землю і винищуючи Твоє господарство, хоче, щоби з праці Твоїх предків і Твоєї не лишилося і сліду на Твоїй землі. Польща добирається до Твоїх церков, щоби знищити Твою прадідну віру. Польща будує за Твої податки касарні, щоб Ти і Твої діти ішли гинути за Польщу на чужих землях. Польща держить за Твої гроші тюрми і кримінали, щоб катувати Тебе й дітей Твоїх, як Ти підносиш голос протесту!

Український Народе! Держави Антанти рішеннєм своєї Конференції з 14. марта с. р. поставили Тебе перед питаннєм: або піднести такий протест, що підре на кусні той шматок паперу з антантським рішеннєм, або покоритися Польщі і зігнути нікчемним рабом. Бо ніяка угода з Польщею не спасе Тебе, Український Народе! Польща ніколи ніякої угоди не додержувала, а коли удавала, що робить угоду, то тільки на те, щоб підійти й обманути.

Український Народе! Ти боровся на фронті проти Польщі девять місяців в 1918 і 1919. Ти ставив опір проти польської данини, проти польської конскрипції. Ти солідарно збойкотував польські вибори. Ти не жалуючи свого життя, ставиш до нині опір польській рекрутації. Ти доказав, що потрафиш гідно боротися проти завойовника. А коли прийшло злопамятне рішенне антантської Конференції Амбасадорів про потоптаннє Твого права самовизначення і насильне прилученнє Східної Галичини до Польщі, Ти, Український Народе, дня 18. марта с. р. у Львові і в цілім краю присягаю заманіфестував свою волю не покоритися і вести дальшу завзяту боротьбу проти польського панування на Галицькій Землі. Твоя відповідь була коротка: Боротьба на життє і смерть з Польщею!

Український Народе! У бою проти Польщі Ти не будеш самий, бо разом з Тобою стає на прю з імперіялістичною Польщею цілий український нарід, а зокрема поневолений нею так як Ти, Твій рідний брат з Волині, Холмщини, Поліссяі Підляша. Вісім міліонів Українців, що опинилися під польською кормигою стають одностайною лавою, щоби звалити Польщу на українських землях і відновити Галицько-Володимирську Державу. Від Карпат по Припять замає один наш непорочний синьо-жовтий прапор, — символ нашої держави. Починається новий етап в боротьбі українського народу на Західних Українських Землях. І стане в тій боротьбі за нами голос демократії цілого культурного світу, котра осуджує акт насильства, доконаний на нашім народі правительствами держав Антанти і співчує з нами. І стануть за нами держави, знасилувані Антантою так як і ми і загрожені так як і ми її імперіялістичними, ненаситними посяганнями на добро, на свободу переможених зброєю народів, та на дальше закріпощеннє і визиск міліонових мас робучого люду. Вже нині готуються до нового бою і в недовгім часі [illegible] Европа новим [illegible] по[illegible] кривджених против кривдників. І в рядах покривджених станемо ще раз і ми доборотьби. Тому не падати нам на дусі, а приготовлятись до сеї нової боротьби заздалегідь, бо від сили, яку зможемо викресати із себе у слушний час, залежати буде наша побіда й визволеннє зпід ярма ляцької неволі!

Український Народе! Йдучи за Твоєю волею і як викладник Твоєї волі, Уряд, хоч азмінений у складі осіб, лишається дальше за кордоном, щоб вести по Твоїй волі на міжнародній політичній арені дальшу боротьбу по лінії державної незалежности української землі. І так як Ти, Український Народе, серед усіх обставин, на перекір усім ворожим змаганням, так і Уряд ніколи не схидить в низ прапора української державности!

Тому — до боротьби й до побіди!

Нехай живе Український Нарід!

Нехай живе Українська Галицька Армія!

Нехай живе Українська Держава!

Париж, у марті 1923 р.

Др. Евген Петрушевич,
Президент Української Національної Ради.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

Спис оподаткованих від 1-го квітня до 1-го мая 1923.

1) З **Скрентон, Па.**, податок заплатив Микита Кузьмин 1.00

2) З **Честер, Па.**, від Бр. Сош. св. Духа, переслав п. Теод. Левчишин 5.25

Зложили: по 50 цнт.: Лука Благітка, Андрій Олійник, Ник. Майброда, Іван Тиман, Антоній Кобилянський, Никола Брожицький, Теодор Сорока; по 25 цнт.: Григ. Стецїв, Григорій Панько, Андрій Стецїв, Йосиф Фідик, Мих. Волошанський, Б. Коцюбан і Данило Бревус.

3) З **Мекаду, Па.**, від бр. Сош. св. Духа переслав п. П. Пухир... 7.00

Зложили: Антоній Пастух і Катерина Пастух по 3.00; Петро Пухир і Олена Пухир по 50 цнт.

4) З **Перт Амбой, Н. Дж.**, від Клюбу Амер. Горожан і Зап. Січи переслав п. Щуцький 9.75

Зложили: Григорій Терефенко 2.00; по 50 цнт.: Олекса Крицький, Іван Швайлик і Йосиф Вавернак; по 25 цнт.: Іван Ґадик, Павло Пиріх, Іван Стек, Матвій Бараленький, Пилип Щуцький, Вас. Даубатий, Дмитро Федьчишин, Дорко Паснак, Іван Бойко, Мих. Кобрин, Максим Стах, Стефан Куцій, Григорій Шевчик, Мих. Шляхетка, Іван Сташків, Іван Горбусь, Стефан Кордіяк, Прокіп Будняк, Мих. Чумер, Андрій Мізерний, Теодор Пашуля, Тома Мошар, Т. Яхван, Кость Іванців і Василь Тришньовський (Мих.)

5) З **Йонкерс, Н. Й.**, переслав п. Я. Вандзіляк 8.25

Зложили: Кирило Ковальчик 2.00; Теод. Филипишин 1.00; по 50 цнт.: Антоній Шашкевич, Михаїл Шашкевич, Стефан Дуліна, Гавр. Скверес, Демко Лучковець, Теод. Бибель, Мих. Цап; по 25 цнт.: Теофіль Морох, Семан Дзендран, Мих. Васічко, Андрей Серафін, Захарій Федорчак, Гаврило Ібанський і Роман Коцур.

6) З **Йонкерс, Н. Й.**, від бр. св. Андрея переслав о. В. Солтакевич 8.75

Зложили по 25 цнт.: Варвара Пюрик, Андрій Дошна, Никифор Дурняк, Атанас Дубянський, Семен Фецко, Павло Федак, Мих. Ґузій, Онуфрій Гончар, Юрій Ятра, Андрій Корінь, Ю. Ковальчик, Евдокій Клап, Петро Молот, Стефан Озіяр, Анна Обух, Теодор Павчак, Петро Попадюк, Теодор Русинко, Стефан Разко, Семен Стасяк, Іван Сяк, Петро Слота, Варвара Скальська, Анна Скирпан, С. Турко, Олекса Тренбач, Іванна Тренбач, Кіндрат Урбан, Александер Василенко, Лазар Васічко, Йосиф Збоян, Марко Хома, Марія Обух, Марія Лусик і Катерина Заремба.

7) З **Йонкерс, Н. Й.**, від парохії св. Михаїла переслав о. В. Сполітакевич 16.00

Зложили по 3.00: Василь Ґузій, Іван Палиця, Григорій Машак, Кость Чолій, Теод. Майчик; Мих. Дурик 1.00.

8) З **Питсбург, Па.**, Др. А. Т. Кібзей 1.00

9) З **Клівленд, О.**, від 39 сотні Січи переслав п. Вол. Козюк.... 4.75

Зложили: Йосиф Мазепа 2.00; Петро Литвак 1.00; Іван Савчин 50 цнт.; по 25 цнт.: Волод. Тритяк Василь Боднй, Василь Крупа, Волод. Козюк і Мих. Сарняк.

10) З **Рочестер, Н. Й.**, від Ком. Обєднання переслав п. К. Шевчук 25.00

11) З **Коппел, Па.**, Ол. Туринець 3.00

12) З **Филаделфії, Па.**, від 43-ої Січи переслав п. Григорій Дорожовський 13.75

Зложили: Онуфрій Свинка 1.00; по 75 цнт.: Стефан Мусій, Мих. Ярків, Мих. Мжук, Павло Попович, Никола Воробецький; по 50 цнт.: Гр. Комонігвиий, Мих. Семенюк, Мих. Рурньовський, Ілько Баґрій, Іван Ланик; по 25 цнт.: Іван Найда, Григорій Дорожовський, Панталемон Найда, Дмитро Курко, Стефан Миронів, Мих. Сеньків, Василь Мочернюк, Максим Шегда, Стефан Критий, М. Довман, Іван Васильковський, М. Сподарик, Гр. Козак, Мих. Коньчак, Іван Чайка, Іван Крамар, Дм. Волочажевич, Мих. Опришко, Никола Волошанський, Никола Павлюк, Іван Ватраль, Никола Сеник, Дмитро Матієщин, Стефан Кольба, Гр. Красій і Петро Левців.

13) З **Филаделфії, Па.**, від бр. св. Георгія переслав п. Михайло Заньчук 8.00

14) З **Алентавн, Па.**, від Бр. Неп. Зачатія переслав п. Григорій Пипюк 5.25

Зложили: по 50 цнт.: Текля Бубняк, Данило Криса, Мих. Колодій, Гр. Пипюк, Домініка Пипюк, Петро Яремчук, Теод. Романчук, Никола Коченат, Катерина Коченат; по 25 цнт.: Ілія Сокальський, Василь Тицяк, Тимко Павлюс.

15) З **Алентавн, Па.**, від громадян переслав п. Григорій Пипюк 25.50

Зложили: о. Вас. Турула 12.00; Іван Білань 5.00; Юрій Луців і Ів. Собчак по 3.00; Лев Хома 1.50; Григорій Біленький 1.00.

16) З **Шікаго, Ілл.**, від Тов. Самообразования переслав п. Г. Г. Скегар 10.25

Зложили по 1.00: Ст. Воркун, Ю. Мельник, Й. Гарасимів, Ст. Дідух, Мих. Дідух, Ник. Боруцький, Анна Бурак, Вас. Шкраба; по 50 цнт.: Семен Мікенко, А. Кохановський, Ник. Батюк, Ів. Щерба, Ів. Добранський 25 цнт.

17) З **Шікаго, Ілл.**, від Тов. Укр. Студентів „Мономах" переслав Г. Г. Секгар 8.25

Зложили: по 1.00: Г. Г. Скегар, Н. Мотлюк, Ів. Данилишин, Мих. Мельничук, Ф. Василовський, П. Драй; по 50 цнт.: Волод. Боднар, О. С. Дирбавка, Мих. Філбрик; по 25 цнт.: Ілія Отапчук, Й. М. Стольмах ер, Ів. Овсяник.

18) З **Скрентон, Па.**, від родини переслала Анна Стадник 5.00

19) З **Филаделфії, Па.**, від сотні 8 Січи переслав п. Петро Мелько 4.25

Зложили: по 50 цнт.: Іван Сорока, Мих. Терияк, Теод. Фуртак, С. Смузинський, Розалія Смузинська; по 25 цнт.: Іван Гатала, Іван Бишка, Антін Котляр, Юрій Шкодин, Семен Михальчак, Мих. Оханьчак, Петро Мелько.

20) З **Пландом, Л. Ай., Н.Й.**, Михаїл Гузар 3.00

21) З **Перт Амбой, Н. Дж.**, від Клюбу Укр. Амер. Горожан переслав п. Щуцький 8.00

Зложили: Іван Ваверчак 5.00; Петро Стопень 1.00; Мих. Павук 50 цнт.; по 25 цнт.: Тома Мошар, Кость Іванців, Василь Тришньовський, Ілько Федин, Василь Масник, Антін Стець.

22) З **Перт Амбой, Н. Дж.**, від Тов. Зап. Січи переслав п. П. Щуцький 9.25

Зложили: Григорій Терефенко і Андрій Яреневський по 1.00; по 50 цнт.: К. Будняк, Петро Макар, Василь Дригинич; по 25 цнт.: М. Чумер, Матвій Бораленький, Теодор Пашуля, Пилип Щуцький, Андрій Рожик, Іван Бойко, Николай Яремчак, Стефан Кордіяк, Ст. Куцій, Олекса Ковальчук, Григ. Шевчик, Павло Пиріх, Теод. Пізнак, Іван Шевчик, Мих. Ханевич, Андрій Мальник, Павло Король, Мих. Кобрин, Максим Стах, Прокіп Будняк, Іван Гурник, Антін Вуй, Іван Ґадик.

23) З **Клівленд, О.**, від бр. св. Василія переслав п. Іван Сподар 25.00

Зложили: Бр. св. Василія 5.00; по 3.00: Василь Леськів, Теодор Лопушак, Петро Толочкевич, М. Бурко, Іван Сподар; по 1.00: Василь Бенс, Йосиф Биць; Д. Мудрик 3.00.

24) З **Клівленд, О.**, від 3. сотні Січи переслав п. Мих. Гуль.... 14.00

Зложили: Мих. Левицький 5.00; Николай Букартик і Мих. Гуль по 3.00; Розалія Петришин 1.00; Іван Гнатків 75 цнт.; по 25 цнт.: Ольга Войцішка, Марія Ващищин, Вас. Підзирайко, Марія Підзирайко і Марія Сеник.

25) З **Когус, Н. Й.**, від Комітету Обєднання переслав о. Лев Чапельський 29,03

Зложили: Петро Бабяк 3.00; о. Лев Чапельський 2.00; по 1.00: Антін Кавч, Параска Мотика, Укр. Горожанський Клюб, Константин Сенчук, Мих. Михаляк; Филимон Шерщанович 75 цнт.; по 50 цнт.: Александра Бойко, Анна Бойко, Марія Виховвнець, Олекса Геля, Іван Теля, Теод. Грицоць, Павло Задра, Іван Ковальчик, Гнат Корінь, Сидір Лучковець, Томко Малецький, Іван Меруцький, Текля Мотика, Антін Палка, Гр. Недільський, Василь Шкатрик, Мих. Ворощук, Гр. Бабура, Юрий Гончарик, Іван Глушко, Атаназ Костик, Емілїян Михаляк, Гнат Федорко, Петро Федик, Мих. Петрик, Іван Столяр; по 25 цнт.: Гнат Бабяк, Гр. Базар, Іван Барна, Семен Глушко, Іван Дзямба з Луга, Петро Кавка, Іван Коба, Василь Курницький, Онуфрій Лесняк, Теодор Мадзей, Теодор Павелчак, С. Поливка, Єфрем Робич, Теодозій Сорока, Гр. Федорчак, Павло Шведа; податок зложения дітьми 1.28.

26) З **Ланкастер, Н. Й.**, від бр. св. Василія переслав п. Н. Трояновський 10.75

Зложили: по 1.00: М. Бочнавич, Стефан Кирик і Іван Окаль; Вас. Мицьо 75 цнт.; по 50 цнт.: Іван Таньчак, Михаїл Селевач і Кирило Лукач; по 25 цнт.: Николай Трояновський, Андрій Зачидло, Тимко Грицко, Александер Кастецький, Теод. Кінь, Панько Нестор, Василь Машляник, Семен Максимик, Василь Максимик, Николай Максимик, Мих. Максимик, Ілько Нестор, Василь Маскаль, Семен Сухина, Андрій Стець, Дм. Сухина, Стефан Сухина, Василь Удич, Семен Хофт, Роман Вайда, Гаврила Плішка, Конст. Купер.

27) З **Бриджпорт, Конн.**, від тов. Укр. Січи переслав п. Мих. Галькевич 8.00

Зложили: Мих. Галькевич 1.50; по 1.00: Никола Варій, Вол. Венгринович, Мих. Будник; по 25 ц.: Стефан Іващишин, Стефан Лабодинський, Іван Максимів, Никола Мельник, Антін Венгрин, Йосиф Підлуський, Іван Глива, Вас. Кузів (мол.), Василь Кузів (стар.), Іван Кузів, Йосиф Волк, Никола Никорчук, Лінка Глива, Гр. Бакай.

28) З **Н. С. Питсбург, Па.**, від бр. св. Юрія переслав п. І. Клавір.... 4.75

Зложили: Петро Попадин 50 ц.; по 25 цнт.: Йосиф Опалка, Волод. Стадник, Іван Мосур, Ник. Кинцо, Василь Сич, Теодор Сенько, Йос. Мандуляк, Олекса Бреза, Ів. Дмитрович, Василь Москаль, М. Федорів, М. Дербіш, М. Тимочко, Гр. Сорока, Стефан Дзюба, М. Дейбік, Николай Струс.

29) З **Бентлейвил, Па.**, від бр. св. Михаїла переслав п. Іван Фриняк 2.00

Зложили: Стефан Яворський 75 цнт.; по 25 цнт.: Іван Фриняк, Йосиф Яницький, Іван Рогач, Ол. Мороз, Николай Мороз.

30) З **Сентралія, Па.**, від Комітету Обєднання переслав п. Н. Андрійчин 109.00

Зложили: по 5.00: Теод. Госнинець, Іван Йадич (мол.), Михайло Михайлечко, Іван Лопацький, Максим Сидор, Николай Андрійчин і Василь Ткачук; Ник. Лях 4.00; по 3.00: о. Йосиф Боярчук, Іван Чема (мол.), Гаврило Борис (мол.), Яким Данилів, Мих. Бродин, Василь Гребович, Мих. Черепанин, М. Войтило, Юрко Дах, Онуфрій Пукиця, Мих. Голіяний і Василь Петрович; по 2.50: Мирон Комарницький і Григорій Пятничанський; по 2.00: Николай Васюта, Тилимон Милик, Теодор Цабан, Анатол Хрещевський, Петро Височанський, Ілько Савчук, Мих. Войтович, Пилип Амброз; по 1.50: Стефан Прихода, Мих. Дудун, Дм. Смоляк і Стефан Баландович; по 1.00: Йосиф Миршинець, Ів. Чема (стар.), Захарій Волчанський (стар.), Стефан Шуманський, Ів. Борис, Олекса Бишиль, Лаврик Солоп.

31) З **Елизабетпорт, Н. Дж.**, від бр. св. Володимира переслав п. А. Нагребецький 8.25

Зложили: Мих. Щиманський 1.00; Мих. Наповнець 75 цнт.; по 50 цнт.: Юрій Бобак, Іван Лесняк, Мих. Милян, Антін Нагребецький, Теодозій Стасюк; по 25 цнт.: Катерина Бабій, Андрій Буса, Лука Войцьо, Теод. Федош, Іван Кухта, Олена Клюс, Катерина Мущинська, Семан Петрик, Стефан Патрило, Теод. Полянський, Андрій Ревнт, Данил Стадник, Михайло Заканич, Ів. Заканич, Мих. Шмайдий, Т. Щерба.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧИСТИЙ ВОЗДУХ І ПРАВИЛЬНЕ ВІДДИХАННЯ ГОЛОВНИМИ УСЛОВИЯМИ ЗДОРОВЛЯ

Всі живучі сотворіння потребують воздуха для того, щоб могти жити. Окремо чоловік потребує не лиш значної кількости, але й ще відповідної якости воздуха, щоб удержатись при життю і бути здоровим. Воздух потрібний для віддихання мусить бути не лише чистий, це значить не повинен заключати ніяких нечистих чи непригожих до віддихання частин, але рівночасно мусить бути відповідно вогкий і відповідно холодний. Кромі цего він мусить мати відповідну густоту, так що приміром розріджений воздух на дуже високих горах зовсім не надається до віддихання і люде не можуть в нім жити.

Щоб зрозуміти вагу тих прикмет воздуха для людського здоровля, треба застановитись над тим, що це є віддихання. Як звісно, людина втягає в себе себе воздух і видихає його назад. Та цей воздух, який чоловік видихає зі себе не є такий самий, як він був при втягненю. Іменно у воздусі находиться ґаз, званий киснем, який творить одну пяту частину воздуха. Цей ґаз у легких лучиться з ріжними складниками крови, яка через людські ізвірячі легені перепливає, а на його місце легкі виділюють инший ґаз, так званий двокисень угля, який повстає через получення кисня з деякими складниками крови і корму. Подібний а властиво той самий ґаз повстає приміром при паленню і цей чад, від якого часто люде вмирають, є саме тим двокиснем вугля.

Один учений, обчислюючи, скільки воздуха пересічно чоловік зуживає дійшов до слідуючих вислідів: мущина, який важить 190 фунтів зуживає на годину 2400 кубічних стіп воздуха тоді коли він відпочиває. При середно важкій роботі той сам мущина зуживає 3200 кубічних стіп воздуха а тяжкій 6100. Женщина яка важить 120 фунтів потрбує пять шестих тої кількости а дитина ваги 80 фунтів сім дванайцятих.

Найпростійшим способом утримування поміщення, у якому люде живуть а головно тих, де вони працюють, все повним свіжого, пригожого до віддихання воздуха, є провітрювати їх як найчастійше через отвирання вікон. Та щоб оминути того, що одна частина фабрики є добре провітрена, а у другій є горячий і нечистий воздух, треба дбати, аби вікна були рівномірно поміщені і не заставлені ріжними предметами. Коли вікна не вистарчають, треба жадати відповідних вентиляторів. У приватних помешканнях слід рівнож провітрювати їх як найчастійше, а передовсім не боятись нічного воздуха, держати підчас спання вікна хоч частинно отворені.

Другою справою, на яку слід звертати увагу, є щоб воздух, яким віддихаємо, був відповідно вогкий. Коли 80% воздуха творить пара, тоді він є шкідливий для здоровля. Та часто в зимі кількість вогкости в огріваних помешканнях і фабриках спадає до мень ще чим 20% що є меньше, чим на пустині є рівнож для здоровля шкідливе. Вона відбирає вогкість з людських легенів і зі шкіри та дразнить горло і тіж легкі. Пригожий до віддихання воздух повинен заключати до 50% вогкости.

Третим услівем, щоб воздух був здоровий і не шкодив віддихаючому є, щоб він мав відповідну теплоту. За горячий або за холодний воздух томить груди, а передовсім за горячий впливає зле і на серце. Пригожа температура є около 62 степені фаренгайта. Теплота понад 86 степенів викликує вже трудноші в віддиханню і обнижує праце-спосібність.

ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ПОЛЬЩІ

Економічна розруха та постійний упадок польської марки приневолили польське правительство шукати якогось виходу з того невідрадного положення. Новий польський кабінет рішив для упорядкування державних фінансів ввести нову валюту, так звані „злоте". Валюта та є теоретична, значить в обігу її немає, але обчислення платень урядовцям, податків та взагалі державних приходів і розходів відбуваеться вже в тих нових грощах. Одиниця тої нової валюти — один „злоти польські" рівняеться вартости одного золотого франка. Це означає що Польща у своїй внутрішній господарці перестає вживати власної обезціненої валюти і придержуеться чужої. Істнування польських марок є на ділі лиш формальне. Примірom коли платня урядника виносить 100 злотих, то він кождого місяця дістає стільки польських марок, скільки треба, щоб у тому часі купити на біржі сто франків. Це рівнож відноситься до всяких обчислень податків, чиншу, і т. п.

Щоби запевнити покриття тій новій валюті польський уряд розписав позичку, яка дала понад 10 міліонів злотих у деклярацях. За одного злотого плачено в Польщі 1-го квітня 7500 а першого травня вже 8000 пол. марок. Рівнож у злотих обчислено приходи і розходи польської держави себто її буджет за 1923-ий рік. Ті обчислення виказують, що в тім році Польща буде мати **1,700,000,000 злотих розходів та лиш 900,000,000 злотих приходів.** Майбутній недобір в висоті 800 міліонів злотих польське правительство задумує частинно покрити даниною, подібною, як в 1922-ім році. Та із цеї данини воно не сподіється зібрати більше як 370 міліонів злотих, так що 340 міліонів, себто четвертину розходів прийдеться покрити позичками і а дальшим друкованнєм паперових грощий.

Протягом місяця квітня випущено було польською Позичкою Касою 491 біліонів паперових марок, що разом з попередними випусками дало по день 1-го травня 1923-го року суму **двох триліонів, 332 біліонів паперових марок в обігу** (2,338,000,000,000 м. п.). Протягом згаданого місяця ціна американського доляра піднялась о 10% (з 41.800 пол. марок на 46,250 м. п.), а ціни продуктів поживи піднялись о 7.6%.

Мимо заповідженої правительством боротьби зі спекуляцією це явище істнує і далі і йому то слід приписати, що протягом лютого 1923-го року кошти прожиття в Польщі піднялись о 60%. Заробітна плата та у тімсамім часі піднялась лише о 40 до 50%, що і спричинило зріст безробіття. У послідних двох місяцях кошти прожиття вже так сильно не піднимались.

Закордонна торговля, мимо прилучення Горішнього Шлеска, виказує велику переваґу ввозу над вивозом. У однім лиш місяці січня 1923-го року вивезено з Польщі 1,368,000 тон товару — з того більшу половину угля — вартости 349 біліонів марок, себто 13,600,000 долярів, натомісць ввезено 220,000 тон товару вартости 484 біліонів марок, це є 18,900,000 долярів. Статистика за квітень виказує однак знанне зменьшенне продукції угля у Польщі.